

Bert van Hemert en Roos van der Mast,
respectievelijk plaatsvervangend opleider
en hoofdopleider LUMC.

Ik word later psychiater

Wie zich oppervlakkig verdiept in de opleiding tot psychiater bij Rivierduinen, kan in de war raken. Er zijn er namelijk twee. Waarom is dat eigenlijk? En in welk opzicht verschillen ze van elkaar?

Om het goed te kunnen begrijpen, is het handig om eerst iets te weten over de structuur van de opleiding. Stel, je wordt op een goede dag wakker met het besluit om psychiater te worden. Een prima besluit want er wacht je boeiend werk. Maar hoe pak je het aan? Het begint met het volgen van een universitaire opleiding geneeskunde. Als je die hebt afgerond, solliciteer je naar een opleidingsplaats Psychiatrie bij een erkende instelling. Dat kan een academisch ziekenhuis zijn (bijvoorbeeld het LUMC: Leids Universitair Medisch Centrum) of een algemeen (psychiatrisch) ziekenhuis of een instelling (bij-

voorbeeld Rivierduinen). Eenmaal aangenomen ben je 'aios': assistent in opleiding tot specialist. De specialisatie duurt totaal 4,5 jaar: twee jaar basisopleiding algemene psychiatrie, een half jaar stage spoedeisende psychiatrie en twee jaren waarin je het door jou gekozen aandachtsgebied volgt: ouderen-, volwassenen- of kinder- & jeugdpsychiatrie. Gedurende deze opleidingsstages ga je aan de slag als assistent-psychiater, onder supervisie.

Mocht je besluiten de opleiding in de 'Rivierduinen-regio' te willen gaan volgen dan heb je dus twee opties: de eigen opleiding, die geheel gesitueerd is in Rivierduinen (in Gouda in GGZ Midden-Holland en in Voorhout in GGZ Duin- en

Bollenstreek), of de opleiding van het LUMC (in samenwerking met Rivierduinen), waarbij je als aios in dienst komt van het LUMC. Wil het toeval dat je een onafscheidelijke studievriend hebt die een andere keus maakt dan jij: geen zorg. Omdat het theoretische deel van de opleiding gezamenlijk is (met ook de aios van de opleiding van de Parnassia Bavo Groep) zul je elkaar herhaaldelijk tegenkomen.

ZOEK DE VERSCHILLEN

In een van de wachtruimtes van de polikliniek Psychiatrie in het LUMC kijkt een aantal hoogleraren de bezoeker indringend aan. Een rij portretten - beginnend bij Gerbrandus Jelgersma en eindigend bij Frans Zitman (de hoogle-

raar die onlangs met emiraat ging) getuigt van de lange traditie in het bouwen aan wetenschappelijke kennis over psychische aandoeningen. En zoals dat hoort in een academische omgeving, houdt dat nooit op.

"Als er bijvoorbeeld een nieuwe pil op de markt komt, dan wil ik niet dat een aios alleen maar juicht. Ik wil dat zij er vraagtekens bij plaatst en eerst nagaat wat de bewijskracht is voor de werking ervan", zegt Roos van der Mast, hoofdopleider Psychiatrie. Samen met Bert van Hemert - de plaatsvervangend opleider - vormen zij het kernteam van de opleiding tot psychiater in de LUMC/Rivierduinen variant. Verschillen psychiateren die hun opleiding bij het

HEB JIJ HET IN JE?

In het document HOOP (Herziening Opleiding en Onderwijs Psychiatrie) staat precies omschreven wat de kerncompetenties van een psychiater moeten zijn. Naast vaardigheden in medisch handelen zijn dat legio punten op allerlei gebied. Wat maakt volgens de opleiders een goede psychiater?

Bert van Hemert: "Goede contactuele eigenschappen en een brede belangstelling, vooral ook voor zaken buiten de psychiatrie vind ik essentieel. Roos van der Mast: "En kunnen intunen, empatisch zijn, open, maar ook weer niet té open." Jan Bogers: "Kandidaten moeten in elk geval

communicatief zijn. En ik vind enthousiasme wezenlijk. Ze moeten eager zijn; er moet gewoon een beetje pit in zitten."

Het LUMC kan jaarlijks zes aios verwelkomen, Rivierduinen vier. Het aantal sollicitanten is in de regel groter en dat betekent dus selecteren en kiezen. En dan mag je psychiater zijn, makkelijk is dat niet. Roos van der Mast: "Ja, ik vind dat lastig. Het blijft een momentopname. Maar we proberen het zo zorgvuldig mogelijk te doen. Bert van Hemert legt uit dat de procedure heel secuur en integer gaat. "Maar soms weet je het ook direct, dat iemand geknipt is voor dit vak."

Jan Bogers, hoofdopleider Rivierduinen.

LUMC hebben gedaan met die van de opleiding van Rivierduinen? Van Hemert: "De opleidingen en ook toetsing zijn landelijk vastgesteld en het maakt voor de kwaliteit dus niet uit waar je deze volgt. Er is geen beter of slechter, er zijn wel accentverschillen. Bij ons ligt die meer op wetenschappelijk onderzoek en logischerwijs ook op de ziekenhuispsychiatrie. Wij willen optimale en prettige patiëntenzorg kunnen bieden. Dat kunnen we doen als goede, getalenteerde mensen voor ons willen kiezen. Dat betekent dat wij een aantrekkelijke werkgever moeten zijn en een aantrekkelijke opleidingsomgeving moeten bieden. Want we hopen natuurlijk dat aios bij ons blijven."

IN HET VELD

Jan Bogers treffen we op de afdeling High Care midden tussen de dozen door de op stapel staande verhuizing. Sinds 2008 is hij de hoofdopleider van de opleiding Psychiatrie van Rivierduinen.

MARK VOLKERIJK aios bij het LUMC

“Tijdens mijn studie geneeskunde aan de VU Amsterdam volgde ik een wetenschappelijk stage voor de Leprastichting in Nepal en liep ik co-schappen in Ghana. Het waren bijzondere ervaringen en aanleiding tot het besluit om tropenarts te worden. Na mijn afstuderen – en inmiddels getrouwd en met kind – ben ik op Aruba gaan werken als eerste hulp arts. Mijn partner was allesbehalve gelukkig; voldoende reden om weer huiswaarts te keren. Plan was om huisarts te worden, maar ik voelde een gemis aan psychiatrische kennis. Ik ben toen bij het VIA gaan werken bij Rivierduinen [specialistisch centrum van Rivierduinen voor doven en slechthorenden dat in 2011 onderdeel is geworden van de GGMD (Geestelijke Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening voor alle mensen met een gehoorprobleem) red.]. Ik bleek het werken in de psychiatrie heel leuk te vinden. Er is nog tijd om met mensen te praten. Anders dan in de somatische zorg hoef je – tot nu toe tenminste – een gesprek niet binnen tien minuten af te wikkelen. Het is een vak van communicatie, van je verdiepen in de menselijke geest, het brein. Ik vond het dermate boeiend dat ik zowel bij het LUMC als bij Rivierduinen heb gesolliciteerd voor de opleiding. Bij het LUMC werd ik als eerste uitgenodigd. En werd toegelaten. Tja, mocht Rivierduinen eerder zijn geweest, dan had ik ook zomaar daar terecht kunnen komen. Alhoewel, het LUMC is dichterbij huis, en dat is wel heel prettig. Vooraf wist ik niet zo veel van de verschillen tussen de opleidingen van Rivierduinen en het LUMC. Het verhaal ging dat het LUMC wat hiërarchischer georganiseerd was, maar dat delen van het onderwijs beter geregeld leken te zijn. Ik ben in ieder geval tevreden over mijn opleiding bij het LUMC en Rivierduinen. Het werken en leren in twee verschillende organisaties en patiëntenpopulaties is een verrijking.”

Plaatsvervangend opleider is Marion Scholten. Het trio dat staat voor de opleiding wordt gecomplementeerd door Bert Luteijn de stagecoördinator voor de halfjaarstage sociale psychiatrie in de opleiding. Bogers deelt de ambitie van het LUMC – ‘opleidingen’ proberen voor je te behouden – maar dan uiteraard voor Rivierduinen. “Na de eerste 2,5 jaar kunnen aios zelf kiezen waar ze hun keuzestages gaan lopen. Dat kan bij ons zijn, maar hoeft niet. Ze kunnen zelfs naar het buitenland. We hebben gelukkig een aantal pareltjes tussen die stages, bijvoorbeeld Ursula, Kristal, onze afdeling High Care of een stage in de Langdurende Zorg. En natuurlijk ben ik trots als aios voor óns kiezen na hun specialisatie.” Jan Bogers zet uiteen dat het LUMC zich meer richt op stemmingsstoornissen en somatoforme stoornissen [lichamelijke klachten waarvoor geen somatische oorzaak

(lichamelijke ziekte) gevonden is, red.] en dat Rivierduinen veel psychotische behandelingen doet en dat de Langdurende Zorg, ambulante, maar ook klinische, een belangrijke poot is. “Dat zie je in onze opleiding wel terug. En wat de wetenschap betreft: het wetenschappelijk aspect is intrinsiek onderdeel van de specialisatie. Iedere aios moet namelijk wetenschappelijk onderzoek doen”, legt hij uit. “In die zin verschilt onze opleiding niet zo veel van het LUMC.” “En bij ons sta je letterlijk in het veld van de geestelijke gezondheidszorg. Ik merk dat mensen die hechten aan patiëntencontact eerder bij ons solliciteren. Maar ook bij ons komen mensen die belangstelling hebben voor wetenschappelijk onderzoek. Die kunnen dan bijvoorbeeld hun eigen trial bij ons gaan opzetten. Ach, het verschil is subtiel. Je hebt aios bij het LUMC die hier niet zouden misstaan, en andersom.”

BASTIAAN HOP aios bij Rivierduinen

“Ik wist in mijn tweede jaar geneeskunde eigenlijk al dat ik deze kant op wilde. Het lag me goed en ik had er een voorliefde voor, mede opgewekt door een tante die in de psychiatrie werkt en er altijd gepassioneerd over sprak.

Na mijn studie geneeskunde in Rotterdam heb ik een paar jaar bij GGZ Delfland gewerkt. Ik heb meegewerkt aan het Generation R onderzoek. Daarin wordt de groei, ontwikkeling en gezondheid van bijna 10.000 opgroeiende kinderen in Rotterdam gevolgd, vanaf de vroege zwangerschap tot hun jong volwassenheid. Ik heb veel interviews gehouden met ouders, met name om te kijken of er een verband is tussen psychiatrische aandoeningen bij ouders en kinderen. Geweldig om te doen en ik wist toen definitief dat ik de specialisatie wilde gaan doen. Ik heb gesolliciteerd bij Rivierduinen omdat ik bij voorkeur perifeer wilde [niet academisch, red.]. Dan zit je toch in de psychiatrie die het meest voorkomt. Binnen een academische omgeving heerst een andere sfeer, hoewel ik dat dus niet heb kunnen toetsen. Andere reden voor de keuze voor Rivierduinen was praktisch: gewoon prettig dicht bij huis. Het bevalt me hier goed, ik voel me thuis. Ik heb tot nu toe het geluk gehad in een leuk team te zitten, met prettige collega’s, goede begeleiding en goede supervisie. Het is wat dat betreft een veilige omgeving om opgeleid te worden. En we vormen een hecht team. Zeker met alle bezuinigingen en de druk die erop staat. Het overheersende gevoel is: we doen het samen, we moeten samen de kar trekken, in het belang van onze patiënten.”

HISTORISCH VERBONDEN

Roos van der Mast legt uit dat het LUMC niet zonder Rivierduinen kan. “We zijn complementair. Wij hebben hier bij het LUMC een heel andere patiëntenpopulatie. Meer derdelijns. Soms zijn het ook patiënten die Rivierduinen naar ons heeft doorverwezen. Bij Rivierduinen is de patiëntenstroom breder. En een aios moet met alle soorten patiënten kennismaken. Ik vind ook dat een aios het verschil tussen een academisch ziekenhuis en een ggz-instelling goed moet kennen. En vergeet niet dat de geschiedenis belangrijk is. Het LUMC en Rivierduinen zijn sinds jaar en dag met elkaar verbonden.”

JEZELF RESPECTEREN

Waarom heeft Rivierduinen eigenlijk zelf een opleiding? Het kost waarschijnlijk geld, terwijl er alom bezuinigd moet worden. Jan Bogers: “Ja, dat is waar, het kost geld. We bieden aios onder-

wijs en supervisie. In die tijd kunnen onze psychiaters geen patiënten zien. Maar we krijgen een subsidie uit het opleidingsfonds van het ministerie van VWS. Dat is niet kostendekkend, maar een opleiding levert veel op. Meer dan in geld is uit te drukken. Om te beginnen houdt het je als instituut scherp, wakker en bij de tijd. Je stimuleert onderzoek, en daarmee ontwikkeling van kennis en kunde. Het zorgt dat je vernieuwt en up to date blijft. En niet in de laatste plaats doen we dit omdat het ons geweldige nieuwe collega’s brengt. Een eigen opleiding brengt ook een bepaalde jeuk met zich mee. Het laat zien dat je jezelf respecteert als instituut. Vergis je niet: je hebt niet zomaar de erkenning om de opleiding te mogen verzorgen, en je houdt hem ook niet zomaar. Het is veel werk om aan de hoge eisen te blijven voldoen, en het is geweldig dat het ons lukt.” **MJ**